

Pro memoria: Prof. Andrzej Wiktor (1931–2018)

EWA STWORZEWICZ¹, BEATA M. POKRYSZKO²

¹ Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN
31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17
e-mail: stworzewicz@isez.pan.krakow.pl

² Muzeum Przyrodnicze, Uniwersytet Wrocławski
50–335 Wrocław, ul. Sienkiewicza 21
e-mail: beata.pokryszko@uwr.edu.pl

Na Kaukazie w 2004 roku
In the Caucasus in 2004

W Alpach szwajcarskich w 2009 roku
In the Swiss Alps in 2009

Profesor Andrzej Wiktor odszedł od nas 31 grudnia 2018 roku. Był niekwestionowanym autorytetem w dziedzinie malakologii (nauka o mięczakach) i uznawanym na całym świecie specjalistą w zakresie badań ślimaków nągich. Jego wspaniała osobowość i szerokie zainteresowania gromadziły wokół niego całe rzesze studentów i młodych pracowników naukowych, głównie Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie przez blisko 40 lat związany był z Muzeum Przyrodniczym. Był znakomitym przewodnikiem i towarzyszem na licznych wycieczkach. Znał się nie tylko na mięczakach, o których mógł godzinami opowiadać, skupiając uwagę słuchaczy, ale potrafił zidentyfikować również wiele owadów, ptaków i roślin. Przy tym był człowiekiem pełnym humoru i wspa-

niałym gawędziarzem. Pasjonował go świat przyrody nie tylko w bliskim otoczeniu, ale również w odległych rejonach świata, co świetnie oddaje tytuł książki, w której podsumował całe swoje życie – *Życie z przyrodą w tle*.

Andrzej Hubert Wiktor urodził się 4 lutego 1931 roku w Nowej Wsi koło Rzeszowa. Edukację rozpoczął tuż przed wojną w szkole powszechnej w Czudcu. Z uwagi na niespokojne czasy wojny i okupacji rodzina Wiktorów zmieniała kilkakrotnie miejsce pobytu, tak więc przez ostatnie lata najmłodszy z czworga rodzeństwa – Andrzej – pobierał nauki w jezuickim liceum w Gdyni-Orłowie, gdzie w 1949 roku zdał egzamin maturalny. Następnie rozpoczął studia biologiczne na Uniwersytecie w Poznaniu uzyskując po trzech latach licen-

Na Majorce w 2014 roku

In Majorca in 2014

cjat. Stopień magistra otrzymał w 1954 roku na Uniwersytecie Wrocławskim, ponieważ w Poznaniu nie było wówczas studiów magisterskich. Już jako student podjął pracę asystenta w Katedrze Biologii Ogólnej Akademii Medycznej we Wrocławiu, a w wolnych chwilach zaczął prowadzić badania nad mięczakami. Rezultatem tych badań była praca doktorska dotycząca mięczaków Ziemi Kłodzkiej, którą obronił na Uniwersytecie Poznańskim w 1962 roku. Po dziewięciu latach pracy na Akademii Medycznej, w 1963 roku dr Wiktor został zatrudniony w Muzeum Zoologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego (obecnie Muzeum Przyrodnicze), gdzie zrealizował pozostałe etapy kariery naukowej i gdzie spędził całe swoje naukowe życie, aż do przejścia na emery-

turę w 2002 roku. Habilitował się w 1971 roku, ale ze względów politycznych (nigdy nie należał do partii) nie dostał etatu docenta. Stanowisko to uzyskał dopiero po mianowaniu na prodziekana w 1973 roku. W 1980 roku otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego oraz etat dyrektora Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Wrocławskiego i tę funkcję pełnił przez siedem kadencji (21 lat). W 1984 roku został wybrany na rektora Uniwersytetu Wrocławskiego, ale ówczesne władze komunistyczne nie zatwierdziły tego wyboru, uzasadniając, że „jako rektor nie zapewni socjalistycznego wychowania studentów”. Tytuł profesora zwyczajnego otrzymał w 1989 roku.

Dorobek naukowy Profesora Wiktora obejmuje ponad 100 prac oryginalnych, poświęco-

Na Majorce w górach Serra de Tramuntana, w poszukiwaniu ślimaków (2014 r.)
In the Serra de Tramuntana Mts in Majorca, in search of snails (2014)

Na Majorce, z Piotrem Profusem (2014 r.)
In Majorca with Piotr Profus (2014)

nych głównie ślimakom nagim, ale jest on też autorem kilku książek (m.in. *Ślimaki lądowe Polski*) oraz rozdziałów w książkach (spis publikacji patrz: *Folia Malacologica* 19: 193–200, 2011). Publikacje naukowe dotyczą zarówno systematyki ślimaków nagich należących do rodzin Limacidae, Milacidae, Parmaceliidae, Anadenidae, Agriolimacidae i Arionidae, jak i ich morfologii, ekologii, biogeografii i filogenezy. Wiele z nich jest doskonale ilustrowana przez samego Autora, który był też utalentowanym rysownikiem. Profesor Wiktor prowadził liczne badania terenowe w górach Europy, czy podczas dłuższych wypraw w odległe zakątki świata: do Papui-Nowej Gwinei, Chin i Ty-

Z żoną Hanną (okolice Poznania, 2016 r.)
With wife Hanna (around Poznań, 2016)

betu, czy też w czasie kilkumiesięcznego rejsu na rybackim kutrze na łowiskach atlantyckich. Zebrane materiały wzbogaciły muzealną kolekcję i stanowiły podstawę do opisanie wielu nowych gatunków ślimaków, nie tylko nagich. W sumie opisał 60 gatunków ślimaków oraz 12 innych taksonów (od podrodzajów do rodzin). Zgromadzone zbiory pozwoliły też na opracowanie ślimaków nagich nie tylko z Polski, ale również z terenu dawnego ZSRR, dawnej Jugosławii, Bułgarii, Grecji, Turcji, Pakistanu i Chin. Zarówno badania terenowe, jak i wspomniane opracowania prowadzone były często we współpracy z malakologami zagranicznymi. Kilkumiesięczny pobyt w Papui-Nowej Gwinei zaowocował opisaniem lądowych ślimaków prowincji Madang, w tym nowych dla wiedzy gatunków.

Oprócz pracy naukowej Profesor Witkor piastował różne funkcje na Uniwersytecie Wrocławskim – był dziekanem, a przede wszystkim wieloletnim szefem Muzeum Przyrodniczego.

Był promotorem trzech i recenzentem czterestu rozpraw doktorskich, siedmiu habilitacji i autorem 15 opinii profesorskich.

Profesor Witkor udzielał się też w wielu innych organizacjach i instytucjach oraz w komitetach naukowych. W latach 1981–1984 był członkiem Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w latach 1990–1992 był członkiem Komitetu Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk, a przez ponad 20 lat był członkiem Komitetu Zoologii PAN. Był też członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności. Przez kilka kadencji był członkiem Rady Naukowej Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN oraz Muzeum i Instytutu Zoologii PAN. Przez dwie kadencje pełnił funkcję Prezesa Polskiego Towarzystwa Zoologicznego (1979–1983 i 1987–1990), od 1991 był członkiem Stowarzyszenia Malakologów Polskich i honorowym członkiem Die Naturforschende Gesellschaft der Oberlausitz. Współpracował z różnymi czasopismami jako przewodniczący lub członek Rad Redakcyjnych, takimi jak: Przegląd Zoologiczny,

Na Wieżycy (2017 r.)
On Wieżycy hill (2017)

Fauna Polski, Annales Zoologii, Fragmenta Faunistica, Malacological Review (Michigan, USA), a także był wydawcą Prac Zoologicznych Acta Universitatis Wratislaviensis. Za swoją działalność naukową był wielokrotnie honorowany nagrodami zarówno Ministra, jak i Rektora.

Życie rodzinne Profesora Wiktora przez ponad 43 lata (1954–1997) związane było z żoną Jadwigą (również biologiem) i ich córką Zofią. Doczekał się trójki wnuków i czwórki prawnuków. Kilka lat po śmierci Jadwigi, w 2002 roku, ożenił się powtórnie. Hanna Mizgajska-Wiktor, parazytolog w poznańskiej Akademii Wychowania Fizycznego, przywróciła mu radość życia i towarzyszyła w kolejnych wyjazdach dalekich (Kuba, Turcja, Majorka, Sardinia) i bliskich, a zwłaszcza corocznych wędrowniczkach po Polsce z zaprzyjaźnionymi przyrodnikami z Krakowa. Mimo związanej z chorobą postępującej niesprawności, jeszcze latem 2017 roku, w czasie ostatniej wspólnej wycieczki na Kaszuby udało nam się „zdobyć” Wieżycę.

W domowym zaciszu (2016 r.)
At home (2016)